

KAYSERİ TÜRK OCAĞI

TÜRK OCAKLARI KAYSERİ ŞUBE BÜLTENİ

Cilt: 1 | Sayı: 1 | Yıl: 2026

■ Türk Ocaklarının kuruluşu ve Mütareke Döneminde Türk Ocakları

İsmail AKKAŞ, Sefa YALÇIN

■ Türk Ocakları'nın fikir ekseninde Türkolojiye bakış

Furkan ÇİNÇİK

■ Türk Ocakları'ndan yükselen ses: Türk Gücü

Senem KARABULUT

■ Timur'un etkileyici hayatı

Arda GÜNHAN

■ Türk tarihçiliğine bir bakış: Osman Turan

Cansel KARAKAŞ

■ Cumhuriyetin ilk yıllarında Türk Ocakları'nın faaliyetlerine dair kısa bir değerlendirme

Hatice Türkan ŞAHİN

■ İsmail Gaspıralı'dan öğütler

Alper Tunga AKŞİT

■ Etkinlikler: Salı konferanslarımız

Tarihi Türk Ocağı binası, Ankara.

Türk Ocakları Kayseri Şube Bülteni
Yerel Süreli Yayın
Cilt: 1 | Sayı: 1 | Nisan 2026

Sahibi

Prof. Dr. Mustafa ÜNAL

Yazı İşleri Müdürü

Prof. Dr. Celil ASRLAN

Editor

Prof. Dr. Mustafa ARGUNŞAH

Yayın Kurulu

Prof. Dr. Mustafa ÜNAL, Prof. Dr. Mustafa ARGUNŞAH, Prof. Dr. Kenan GÜLLÜ, Hasbi ALPARSLAN, Dr. Nurhan GÜNER, Orhun YAĞMUR, Dr. Öğr. Üyesi İlker YILMAZ

Yayın Danışma Kurulu

Prof. Dr. Mustafa ÜNAL, Prof. Dr. Mustafa ARGUNŞAH, Prof. Dr. Kenan GÜLLÜ, Hasbi ALPARSLAN, Dr. Nurhan GÜNER, Satılmış BAŞARAN, Orhun YAĞMUR, Dr. Öğr. Üyesi İlker YILMAZ

Kayseri Türk Ocağı Yönetim Kurulu

Başkan: Prof. Dr. Mustafa ÜNAL **Başkan Yardımcısı:** Prof. Dr. Mustafa ARGUNŞAH **Sekreter:** Prof. Dr. Kenan GÜLLÜ **Muhasip:** Hasbi ALPARSLAN **Üye:** Dr. Nurhan GÜNER **Üye:** Orhun YAĞMUR **Üye:** Dr. Öğr. Üyesi İlker YILMAZ

Denetleme Kurulu

Başkan: Yaşar AKAR **Üye:** Galip GÜNER **Üye:** Süleyman AYDIN **Üye:** Bekir KÖYLÜ **Üye:** Mustafa CENGİZ **Üye:** Dilek ASDEMİR

Adres: Esenyurt Mah. Türkocağı Cad. No: 5 Melikgazi/KAYSERİ Erciyes V.D. 8760523350 **Kütük No:** 38 11056
Telefon: +90(352) 225 8010-12 **Belgegeçer:** +90(352) 225 8011 **Cep Telefon:** +90 530 6028238
Web Adresi: kayseriturdokaci.org.tr **e-posta:** kayseriturdokaci@gmail.com

İÇİNDEKİLER

Makale Başlığı	Sayfa
① Türk Ocakları'nın kuruluşu ve Mütareke Döneminde Türk Ocakları İsmail AKKAŞ Sefa YALÇIN	1-3
② Türk Ocakları'nın fikir ekseninde Türkolojiye bakış Furkan ÇİNÇİK	4-8
③ Türk Ocakları'ndan yükselen ses: Türk Gücü Senem KARABULUT	9-14
④ Timur'un etkileyici hayatı Arda GÜNHAN	15-17
⑤ Türk tarihçiliğine bir bakış: Osman Turan Cansel KARAKAŞ	18-21
⑥ Cumhuriyetin ilk yıllarında Türk Ocakları'nın faaliyetlerine dair kısa bir değerlendirme Hatice Türkan ŞAHİN	22-26
⑦ İsmail Gaspıralı'dan öğütler Alper Tunga AKŞİT	27-29
⑦ Etkinlikler: Salı konferanslarımız	30

TÜRK OCAKLARI'NIN KURULUŞU VE MÜTAREKE DÖNEMİNDE TÜRK OCAKLARI

İsmail AKKAŞ

Erciyes Üniversitesi

Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü Öğrencisi

Sefa YALÇIN

Erciyes Üniversitesi

Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü Öğrencisi

Kuruluşu

Osmanlının son döneminde, Müslim ve gayri müslim milletlerin hızlı bir biçimde ayrılıp kendi bağımsız devletlerini kurarlarken, devletin asli unsuru olan Türkler de bir takım Türkçü aydınlar tarafından bilinçlendirilmeye başlamıştı.

Bu bağlamda, Ömer Seyfettin ve Ali Canip'in öncülüğünde Selanik'te 11 Nisan 1911 tarihinde çıkarılan Genç Kalemler dergisi, bu fikirleri anlatan bir dergi olup Türk Ocakları da bu görevi üstlenmiş idi. Türk Ocakları kurulana kadar bu dergi siyasi fikir akımı olarak Osmanlıcılık düşüncesini benimsemekte ve çok kültürel olarak bir nitelikte devam ettirmekteydi.

Türk Ocağının kuruluşunu ateşleyen olay Askeri Tıbbiye'de başlamıştır. Büyük toprak kayıpları ve işgallerden etkilenen vatansever, milliyetçi 190 Askeri Tıbbiye öğrencisi, mesleklerinin yanında vatan ve millet kaygısıyla "Gönüllerin Kuruluşu" oluşmasını sağlamak için bir takım toplantı ve girişimlerde bulunmuşlardır. Askeri Sebepleri ise modern eğitimin verdiği ilim zihniyetiyle yetişmesi sonucu ülkenin siyasi ve sosyal meselelere rahatlıkla teşhis koymalarıdır. 24 Mayıs 1911 tarihinde birçok ünlü Türkçüler ve birçok tanınmış şair, bilim adamlarına mektuplar gönderilerek 21 kişilik girişimciler kuruluş oluşturmuşlardır.

Daha sonra Türkçülük hareketinin ikinci önemli cemiyeti ise **31 Ağustos 1911 yılında kurulan Türk Yurdu Cemiyeti'dir. Bu derneğin kurucuları dönemin en önde gelen Türkçüleri olan Mehmet Emin Yurdakul, Ahmet Hikmet Müftüoğlu, Ahmet Ağaoğlu,**

Hüseyinzade Ali, Dr. Akil Muhtar Özden ve Yusuf Akçura idi.

Türk Yurdu Dergisi ilk başlarda imtiyazın Mehmet Emin Yurdakul'un üzerine alınmasına rağmen kısa bir süre sonra Erzurum Valiliğine tayin edilmesinden sonra Derginin imtiyaz ve müdürlüğü Yusuf Akçura'ya devrolunmuştur.

Türk Ocakları'nın kuruluş çalışması 20 Haziran 1911 tarihinde başlamakla birlikte İttihat ve Terakki'nin merkezinde Ziya Gökalp'in de katıldığı bir toplantı daha yapıldıktan sonra 25 Mart 1912'de resmen kurulmuştur. Diğer yandan 113 yıllık bir "Gönüller Kurumu" olarak da denilebilmektedir. Türk Ocağı'nın Kuruluşu diğer derneklere kıyasla farklı bir yol izlemiştir. Kuruluşu da normal bir dernek gibi birkaç kişi ile kurulan bir kuruluş değildi. Türk Ocakları Türk Milletinin ve Devletin olduğu yok olma noktasından tekrar dirilerek bir Devlet ve Millet olma bilincini yaymak ülküsü uğruna çalışmalar yapan bir dernek olmuştur.

Mütareke Döneminde Türk Ocakları

Mondros Ateşkes Anlaşması'nın ardından Osmanlı Devleti, egemenliğini büyük ölçüde kaybetmiş ve dış güçlerin baskısı altına girmiştir. İzmir'in işgali üzerine Halide Edip ve Hamdullah Suphi'nin öncülüğünde düzenlenen Sultanahmet Mitingleri, İngilizlerin tüm engellemelerine rağmen halkın direnişini simgeleyen güçlü bir ses olmuştur. Türk Ocağı'nın dönemin başkanı Hamdullah Suphi'nin Sultanahmet mitinglerinde aktif rol alması, İstanbul'un işgal sürecinde Türk Ocağı'nın hedef alınmasına ve basılmasına zemin hazırlamıştır.

Mondros Mütarekesi'nden sadece üç gün sonra, 13 Kasım 1918'de İstanbul fiilen işgal edilmişse de henüz resmîyet kazanmamıştı. Ancak İstanbul'un resmen işgali İngilizler için zorunluluk haline gelmişti. Bu süreçte de hükümetin aldığı kararlar ile seçimler yenilenmiş ve Meclis-i Mebusan yeni seçim üzerine tekrar toplanılmıştı.

İstanbul'un resmî işgalinin 16 Mart 1920 sabahı saat 06:00 civarında İngilizlerin Şehzadebaşı'ndaki X. Kafkas Fırkası Karargahı'na düzenledikleri baskınla başladığı kabul edilmektedir. Fakat işgalden 7 gün önce İngilizler tarafından Türk Ocağı'nın işgal edildiği ve Türk Ocağı'nda bulunan Koleksiyonları ve Kütüphanesi İngilizler tarafından tahrip edilmiştir.

"Türk Ocağı binası işgal edilirken, dönemin milletvekili ve Türk Ocağı Reisi Hamdullah Suphi, Bir İngiliz subayına neden işgal edildiğini sormuştur. Subay "Çanakkale Savaşı'nda hayatını kaybeden her Türk askerinin üzerinde Türk Ocağı künyesine rastladık. Bu ocağın ne kadar etkili ve güçlü olduğunu biliyoruz. Elbette ilk hedefimiz burayı kapatmak oldu." demesi üzerine İngilizlerin Türk Ocakları'nın, Türkçülüğün önemini fark etmiş olmuşlar ki böyle bir eylem gerçekleştirmişlerdir.

Aynı şekilde işgaller sadece bununla kalmamış birçok devlet binasına da el koyulmuş, İttihat ve Terakki mensubu 149 kişi de tutuklanarak sürgün edilmişti. Tutuklanan kişiler arasında ise birçok Türkçü yer aldığını ve bilinen kişilerden bazıları ise Ziya Gökalp, Hüseyin Cahit ve Türk Ocakları'nın kurucularından Ahmet Ağaoğlu bulunmuştur.

İşgalden başarıyla kurtulmaya çalışan Türk Ocağı üyeleri ise Anadolu'ya geçiş

yaparak I. Dünya Savaşında olduğu gibi Milli Mücadele'ye de aktif bir şekilde katılım sağlamışlardır. Türk Ocağının ikinci başkanı Yusuf Akçura da Türk Ocakları üyelerinin oluşturduğu Sakarya Oymağına subay olarak dahil olmuştur. Bu Birlikte çoğu kahraman şehit düşmüş veya ağır şekilde yaralanmıştı.

Sonuç

Türk Ocakları, Türkçülüğün ve Türk Milliyetçiliğın siyasi, kültür olarak büyük bir öneme sahip olduğu görölmekte olup İşgal sürecinde İngilizlerin radarında ilk olarak Türk Ocakları'nı hedef alması araştırılması gereken bir durumdur.

Büyük Türk Milleti'nin Teşkilatçı özelliğı ile önceden nasıl Ahilik Teşkilatı kurulmuş Moğollara karşı durulmuş ise, bu dönemde ve günümüzde de Türk Ocağı özellikleri bakımından sürdürmeye devam etmiş ve İşgalden kurtulmak için çaba sarf etmiş olup, Türkiye Cumhuriyeti'nde Türkçülük anlayışının, inkılapların korunmasında her zaman ön safta yer almıştır.

Ulu Önder Mustafa Kemal Atatürk'ün Türk Ocakları hakkında övgü dolu sözlerden birisi de "Türk Ocağı Türk'ün has ocağı, varlık ve birlik ocağı, yüksek alevlerle tütsün, muhitine nurlar saçsın yaşasın ve yaşatsın. Türk Ocağı, Türklük güneşinin ocağıdır. Asırlarca bunu söndürmek için çalıştılar. Bu Ocak, hepimizi aydınlattı." şeklinde Türk Ocakları hakkındaki görüşünü dile getirmiştir.

Bu amaçla Türk Ocakları varlığını her zaman korumaya ve göstermiş ve göstermeye devam etmektedir.

TÜRK OCAKLARI'NIN FİKİR EKSENİNDE TÜRKOLOJİYE BAKIŞ

Furkan ÇİNÇİK

1. Giriş

Türk Ocakları, 20. yüzyılın başlarında Osmanlı Devleti'nin son döneminde, Türk milliyetçiliği fikrini temel alan bir sivil toplum kuruluşu olarak kurulmuştur. Osmanlı Devleti'nin yıkılmaya yüz tuttuğu, etnik ayrılıkçı hareketlerin güç kazandığı bir dönemde, Türk kimliğini ve kültürünü koruma ve geliştirme amacı güden bir yapı olarak ortaya çıkmıştır. 1912 yılında resmî olarak kurulan Türk Ocakları, özellikle eğitim, kültür ve sosyal alanlarda faaliyet göstererek Türk milliyetçiliğinin kurumsallaşmasına önemli katkılarda bulunmuştur.

Türk Ocakları, kuruluşundan itibaren Türk düşünce hayatında önemli bir yer edinmiş ve Türk milliyetçiliği anlayışının gelişiminde etkili olmuştur. Türkçülük fikrini savunan bu yapı, birçok aydının ve bilim insanının bir araya geldiği bir merkez haline gelmiştir. Özellikle Cumhuriyet döneminde Mustafa Kemal Atatürk'ün de desteğiyle, Türkiye'nin modernleşme sürecinde önemli bir rol üstlenmiştir. Türk Ocakları, eğitim faaliyetleri, yayımladığı dergiler ve düzenlediği konferanslarla Türk kültürünün korunması ve gelişmesine katkıda bulunmuş, bu süreçte Türkoloji çalışmalarıyla da yakın bir ilişki içinde olmuştur.

Türkoloji, Türk dili, edebiyatı, tarihi ve kültürü üzerine yapılan akademik çalışmaları kapsayan bir bilim dalıdır. Türklerin kökeni, tarihi süreçteki gelişimleri, kültürel mirası ve dilleri üzerine yapılan araştırmaları içerir. Türk Ocakları, Türkolojiye verdiği destekle, bu alanın gelişimine katkı sağlamış ve birçok araştırmacının yetişmesine yardımcı

olmuştur. Türkoloji alanındaki çalışmaların yaygınlaşması ve Türk kimliğinin bilimsel çerçevede ele alınması, Türk Ocakları'nın temel amaçlarından biri olmuştur. Özellikle "Türk Yurdu" dergisi, Türkoloji alanındaki makaleleriyle dönemin aydınlarına ve araştırmacılara önemli bir kaynak olmuştur (Ata, A. 2017).

Bu makalede, Türk Ocakları'nın fikri yapısı çerçevesinde Türkolojiye bakışı ele alınacaktır. Türk Ocakları'nın kuruluş süreci, temel düşünsel çerçevesi ve Türkolojiye katkıları incelenecektir. Aynı zamanda, bu ilişkilerin tarihsel gelişimi ve günümüz Türkoloji çalışmalarına etkisi değerlendirilecektir. Makale, literatür taraması yöntemiyle hazırlanmış olup, güvenilir akademik kaynaklara dayandırılacaktır.

2. Türk Ocakları'nın Fikir Yapısı ve Türkolojiye Katkıları

Türk Ocakları, 1912 yılında Türk milliyetçiliğini yaymak ve Türk kültürünü geliştirmek amacıyla kurulmuştur. Bu kuruluş, milli kimlik ve kültür politikaları çerçevesinde önemli faaliyetlerde bulunmuştur. Özellikle dil, tarih ve edebiyat alanlarında çalışmalar yaparak, Türk milletinin kültürel değerlerini koruma ve geliştirme çabası içinde olmuştur.

Türk Ocakları, Türkoloji çalışmalarına büyük önem vermiştir. Türk dili, edebiyatı, tarihi ve kültürü üzerine araştırmaları desteklemiş; bu alanlarda konferanslar, seminerler ve yayınlar gerçekleştirmiştir. Özellikle "Türk Yurdu" dergisi aracılığıyla, Türkoloji alanındaki çalışmalarını geniş kitlelere ulaştırmıştır. Türk milliyetçiliği ile Türkoloji arasında güçlü bir bağ bulunmaktadır. Türk Ocakları, milliyetçilik

fikrini bilimsel temellere oturtmak için Türkoloji çalışmalarını desteklemiş ve bu alandaki araştırmaların yaygınlaşmasına katkı sağlamıştır. Bu sayede, Türk kültürü ve kimliği üzerine derinlemesine çalışmalar yapılmış, milli bilincin güçlenmesine katkıda bulunulmuştur (Yıldızlı, M. E. 2015).

Türk Ocakları'nın milli kimlik ve kültür politikaları, Türkoloji çalışmalarına verdiği destek ve Türk milliyetçiliği ile Türkoloji arasındaki ilişki, Türk kültürünün korunması ve geliştirilmesinde önemli rol oynamıştır.

3. Türk Ocakları ve Türkoloji Çalışmalarının Gelişimi

Türk Ocakları, Osmanlı Devleti'nin son dönemlerinde Türk milliyetçiliğini ve kültürel bilinci yaygınlaştırmak amacıyla kurulmuş ve zamanla Türkoloji alanında önemli bir referans noktası haline gelmiştir. Türklerin tarihini, kültürünü, edebiyatını ve dilini inceleyen Türkoloji disiplini, bu dönemde gelişim göstermiş ve Türk Ocakları'nın faaliyetleriyle daha geniş kitlelere ulaşmıştır.

Cumhuriyet öncesinde Türkoloji çalışmaları daha çok bireysel çabalarla yürütülen bir alan olarak şekillenmiştir. Dönemin aydınları, Osmanlıcılık ve İslamcılık akımlarının etkisini kaybetmesiyle birlikte, Türk kültürünü ve tarihini ön plana çıkarmayı amaçlayan araştırmalara yönelmiştir. 19. yüzyılda Osmanlı İmparatorluğu'nda ilgi görmeye başlayan Türkoloji, Avrupa'da özellikle Alman, Fransız ve Rus bilim insanlarının öncülüğünde kurumsallaşmıştır. Ancak Osmanlı sınırları içinde bu alan, sistematik bir akademik çalışma disiplini olarak gelişmemiştir. Türk Ocakları'nın kurulmasıyla birlikte, Türkolojiye olan ilgi daha da artmış, özellikle dil ve tarih

araştırmalarına ağırlık verilmiştir. Cumhuriyetin ilanıyla birlikte Türkoloji, Türk Ocakları'nın katkılarıyla daha sistemli bir hale gelmiştir. 1930'lu yıllarda Mustafa Kemal Atatürk'ün öncülüğünde Türk Dil Kurumu ve Türk Tarih Kurumu'nun kurulması, bu alandaki akademik çalışmaların kurumsal bir çerçeveye oturtulmasını sağlamıştır. Türk Ocakları, bu süreçte akademik çalışmalara destek vermiş, düzenlediği konferanslar, paneller ve yayımladığı dergiler aracılığıyla Türkolojiye katkıda bulunmuştur (Çanakcı, D. 2024).

Türk Ocakları, üniversiteler ve araştırma enstitüleri ile de güçlü bir iş birliği içinde olmuştur. Türk dili, tarihi ve kültürü üzerine yapılan akademik çalışmaların desteklenmesi amacıyla pek çok üniversite ile ortak projeler yürütülmüştür. Özellikle "Türk Yurdu" dergisi, bu alanda önemli makalelerin yayımlandığı bir mecra haline gelmiştir. Bunun yanı sıra, Türk Ocakları, yurt içinde ve dışında düzenlenen Türkoloji kongrelerine katılım sağlayarak, bu alandaki uluslararası akademik faaliyetlerin gelişmesine de yardımcı olmuştur. Türkoloji, sadece dil ve tarih araştırmalarıyla sınırlı kalmamış; edebiyat, sosyoloji, antropoloji, halk bilimi gibi birçok farklı disiplinle etkileşim halinde olmuştur. Türk Ocakları, bu disiplinler arası yaklaşımı benimseyerek, Türk kültürünün bütüncül bir perspektifle ele alınmasına katkı sağlamıştır. Özellikle halk edebiyatı, etnografya ve tarihi kaynak araştırmaları gibi alanlara yönelik çalışmalar desteklenmiş ve bu çerçevede yayınlar yapılmıştır (ŞANLI, C. 2023).

Türk Ocakları'nın Türkoloji alanına sunduğu katkılar, sadece akademik düzeyde kalmamış, aynı zamanda toplumun genelinde milli kimlik bilincinin gelişmesine de olanak

sağlamıştır. Yaptıkları yayınlar, düzenledikleri etkinlikler ve destek verdikleri akademik çalışmalar sayesinde, Türk kimliğinin korunması ve geliştirilmesi yolunda önemli bir misyon üstlenmişlerdir. Günümüzde de Türk Ocakları, Türkoloji çalışmalarını desteklemeye devam etmekte ve bu alandaki akademik gelişmeleri yakından takip etmektedir.

4. Türk Ocakları Yayınları ve Türkoloji Literatürüne Katkıları

Türk Ocakları, Osmanlı Devleti'nin son dönemlerinden itibaren, Türk milliyetçiliğini kültürel ve akademik anlamda güçlendirmeyi amaçlayan önemli bir yapı olarak ortaya çıkmıştır. Türk kimliğini, tarihini, dilini ve edebiyatını koruma ve geliştirme hedefiyle çeşitli yayınlar üretmiş, bu yayınlar zamanla Türkoloji literatürüne önemli katkılar sunmuştur. Özellikle *Türk Yurdu* dergisi, Türk Ocakları'nın fikir dünyasını yansıtan ve Türkoloji çalışmalarına yön veren başlıca kaynaklardan biri olmuştur (Ak & Bayraktar, 2022).

Türk Ocakları'nın yayın faaliyetleri incelendiğinde, özellikle tarih ve sanat alanlarında önemli çalışmalara yer verdiği görülmektedir. Milliyetçi tarih düşüncesinin oluşum sürecinde, bu yayınlar bir nevi akademik temel oluşturmuştur. Türkiye'de milliyetçi tarih yazımı, özellikle 20. yüzyılın başlarından itibaren şekillenmeye başlamış ve bu süreçte Türk Ocakları'nın desteklediği yayınlar belirleyici olmuştur. Türk milliyetçiliği ekseninde oluşturulan tarih anlayışı, Osmanlı'dan Cumhuriyet'e geçiş sürecinde milli kimlik inşasında önemli bir rol oynamıştır (Baytal, 2022).

Türk Ocakları, sadece tarih değil, sanat ve kültür alanlarında da literatüre katkı sunmuştur. Türk sanatının İslam öncesi dönemine ilişkin çalışmalar, milliyetçi tarih tezleriyle paralel olarak Türk kimliğini güçlendirme çabasına katkı sağlamıştır. Bu bağlamda, İslam öncesi Türk sanatı üzerine yapılan çalışmalar, Türk Ocakları tarafından yayımlanan eserlerde de kendine yer bulmuş, Türklerin sanat mirasına dair farkındalığın artırılmasına katkıda bulunmuştur. Özellikle sanat tarihi alanında yapılan araştırmalar, Türkoloji çalışmalarının disiplinler arası niteliğini ortaya koymaktadır (Kök, 2009).

Türk Ocakları'nın eğitim ve araştırma faaliyetleri, yalnızca yayınlarla sınırlı kalmamış, üniversitelerle iş birliği yaparak Türkoloji alanındaki akademik çalışmaların gelişmesine de olanak sağlamıştır. Türk Ocakları'nın düzenlediği seminerler, konferanslar ve akademik toplantılar, genç araştırmacılar ve akademisyenler için bir tartışma zemini oluşturmuş, bu sayede Türk dili, tarihi ve kültürü üzerine yapılan çalışmaların bilimsel derinliğini artırmıştır.

Sonuç olarak, Türk Ocakları'nın yayınları, özellikle Türk Yurdu dergisi ve diğer akademik eserleri, Türkoloji literatürünün şekillenmesine önemli katkılar sağlamıştır. Osmanlı'dan Cumhuriyet'e milliyetçi tarih düşüncesinin oluşumu, Türk sanatının tarihsel gelişimi ve Türk kimliğinin akademik bir zeminde ele alınması gibi konular, Türk Ocakları'nın yayınları aracılığıyla geniş bir tartışma alanı bulmuştur. Bu bağlamda, Türk Ocakları'nın yayın faaliyetleri, Türkoloji disiplininin hem ulusal hem de uluslararası düzeyde gelişimine katkıda bulunmaya devam etmektedir.

Sonuç ve Değerlendirme

Türk Ocakları, kuruluşundan itibaren Türk milliyetçiliğinin akademik ve kültürel boyutlarını güçlendiren önemli bir yapı olarak Türkoloji çalışmalarına büyük katkılar sunmuştur. Türk dili, tarihi, edebiyatı ve kültürü üzerine yapılan araştırmaların desteklenmesi, bu alanda çalışan bilim insanlarının teşvik edilmesi ve akademik yayınların yaygınlaştırılması gibi çeşitli yollarla Türkoloji disiplininin gelişimine yön vermiştir. *Türk Yurdu* dergisi ve diğer akademik yayınlar, milliyetçi tarih anlayışının şekillenmesinde belirleyici olmuş, Türk kimliğinin bilimsel bir çerçevede ele alınmasını sağlamıştır. Osmanlı'dan Cumhuriyet'e geçiş sürecinde, Türkoloji çalışmalarının kurumsallaşması ve bilimsel bir disiplin olarak gelişmesi sürecinde Türk Ocakları önemli bir rol üstlenmiştir.

Günümüzde Türkoloji çalışmaları, hem Türkiye'de hem de uluslararası akademik çevrelerde geniş bir yelpazede ele alınmaktadır. Türk Ocakları, geçmişte olduğu gibi bugün de Türkolojiye yönelik faaliyetlerini sürdürmekte, bu alandaki bilimsel çalışmalara destek olmaktadır. Özellikle dil ve tarih alanlarında düzenlenen konferanslar, sempozyumlar ve yayımlanan makaleler, Türk kimliğinin ve kültürel mirasının korunmasına yönelik çabaların devam ettiğini göstermektedir. Ancak, küreselleşen dünyada Türkolojinin disiplinler arası bir perspektifle ele alınması gerekliliği de giderek daha fazla önem kazanmaktadır.

Gelecek açısından değerlendirildiğinde, Türk Ocakları'nın Türkoloji ile ilişkisini daha da güçlendirebilmesi için bilimsel araştırmalara yönelik fon ve burs

programlarının artırılması, genç akademisyenlerin desteklenmesi ve uluslararası alandaki Türkoloji çalışmalarına daha fazla katkı sağlanması gibi adımlar atılabilir. Ayrıca, Türk kültürü ve tarihi üzerine yapılan dijital arşiv çalışmaları, sosyal medya ve çevrim içi platformlar aracılığıyla Türkoloji araştırmalarının daha geniş kitlelere ulaştırılması sağlanabilir. Türk Ocakları'nın akademik kurumlarla daha güçlü iş birlikleri geliştirmesi, Türkoloji çalışmalarının gelecekte daha geniş ve etkili bir alan haline gelmesine katkı sunacaktır.

Kaynakça

- Ata, A. (2017). Darülfünun'dan DTCF'ye Türkoloji öğretimi. *Çukurova Üniversitesi Türkoloji Araştırmaları Dergisi*, 2(1), 12-42.
- Yıldızlı, M. E. (2015). Türkolojiye Hizmet Eden Kurumlar (1908-1932). *Akademik Bakış Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler Dergisi*, (52), 454-462.
- Çanakcı, D. (2024). TÜRKİYE'DE ERKEN CUMHURİYET DÖNEMİ VE 1990'LI YILLARDAKİ TÜRKÇÜ-"TURANCI" DERGİLERİN KARŞILAŞTIRMALI ANALİZİ. *Akademik Düşünce Dergisi*, (10), 99-121.
- Şanlı, C. (2023). "TÜRKOLJİ'NİN GELİŞİMİ." *Sahibi ve Genel Yayın Yönetmeni*, 73.
- Ak, H. Ş., & Bayraktar, H. Z. Osmanlı'dan Cumhuriyet'e Türk Milliyetçiliği ve Ulusal Güvenlik. *Politik Ekonomik Kuram*, 8(2), 385-401.

Kök, E. (2009). İslam öncesi Türk sanatı literatürü. *Türkiye Araştırmaları Literatür Dergisi*, (14), 33-50.

Baytal, Y. (2022). Türkiye'de Milliyetçi Tarih Düşüncesinin Gelişimi ve Resmi Türk Tarih Tezinin Oluşumu. *Atatürk Yolu Dergisi*, (70), 91-108.

TÜRK OCAKLARI'DAN YÜKSELEN SES: TÜRK GÜCÜ

Senem KARABULUT

Ulus-devlet, milliyetçilik anlayışı batıda tesir ettiği söylenen kavramlardır. Milliyetçilik mefhumu tanımlamaları çok geniştir. Aydınlar milliyetçiliğe pek çok tanım vermiştir. Millet bilinci Türk halkında bin yıllardır görünmektedir. Örneği kitabelerde belirtildiği gibi *“Türk, Oğuz beyleri, milleti işit: Üstte gök basmasa, altta yer delinmese, Türk milleti, ilini, töreni kim bozabilecekti?”* Tanımı da millet olmaya ait emirlerdir denilebilir.

Türk ilinin dağılma süreci, yabancı düşman devletler tarafından işgali ile birlikte aydınlanma hareketi de başlamıştı. Osmanlı neo-klasizmini dahi etkileyen Ziya Gökalp Cumhuriyet'in ilk yılları dahil İttihat ve Terakki döneminde bile bu fikri yazmaktan, anlatmaktan ve yaymaktan geri durmamıştır. Hatta Yusuf Akçura'nın 1904'te Kahire'de Türk adlı gazetede kaleme aldığı makale olan Üç Tarz-ı Siyasette memleketin kurtuluş yolu *“Türkçülük”* işaret edilmişti. Türkçülüğün Esasları, Türk Töresi gibi yazılarıyla memlekette Türk Ruhu nasıl yaşatılır gayesine düşülmüştü. Ortak kültür ve yaşam değerlerine dayalı ulusu inşa etme, Türkiye'den dışarıdaki Türklerle de kültür havuzunda bağ kurma amacı güdülmüştü. Akçura'nın tespit ettiği gibi; önce Osmanlıcılık, sonra İslamcılık ve en sonunda da Türkçülük akımları gelişmiş ve bununla memlekette bazı hareketlenmeler sağlanmıştır. *Milliyetçilik, insanlığın bir ulus devletler dünyası içinde örgütlenmesi gerektiğini kabul eden bir öğretimdir.*

Türkçülük, Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin kurucu felsefesi, Misak-ı Milli sınırları içindeki tüm vatandaşları birleştiren

ana unsur olmuştur. Bu yüzden deriz ki “*Türk milliyetçiliği, Türkistan coğrafyasında yaşamının diyetidir. Yaşadığımız topraklara bağlılığın nişanesidir. Bir ihtimal hesaplaması değil, bir ruhtur.*” Bu ruh kendini Türk coğrafyasında farklı isimlerde “kut” ile birlikte göstermiştir. Kut, Başkurt Türklerine göre şans demektir. “... şanslı insan kendisine iyi bir yazgı sağlayan insandır. İyi yazgı da ruhun iyi gelişimi, iyi dürtüleri, iyi eylemleridir.” Demiştir imparator Aurelius.

Hoffer da bunu şu şekilde özetlemiştir: “*Kemal Atatürk’ün hemen hemen bir gecede Türkiye’yi modernleşirmesi sahici bir milliyetçi hareketin yükselişiyle mümkün olmuştur.*”

Memleketin buhranlı zamanların Türk ilinde, aydınlarımız kadar gençlerimiz de memleketin bu ahvaline karşı hüznün duyuyor ve bu işgalden kurtulmak, bunu halka anlatmak için büyük çabalar sarf ediyordu. Birinci Dünya harbi öncesine bakıldığında dört farklı gençlik yapılanması öne çıkmaktadır. *İzciler Ocağı (1914), Türk Gücü Cemiyeti (1913), Osmanlı Güç Dernekleri (1914) ve Osmanlı Genç Dernekleri (1916).*

1912 Yılında 190 askeri tıbbiyeli öğrencinin vesile olduğu mektupla kurulan Türk Ocakları yanı sıra Türk Gücü de 1913 yılında bu duruma bir tepki olarak kuruldu. Gençlerimiz için kurulduğu söylenen ilk dernek Türk Gücü’dür. 1913 yılında bir grup Türk gencinin (Afif, Tahsin, Cevat, Mahmut, Alaattin, Fikri ismini taşıyan) Ocak ve Şubat aylarında yaptıkları yürüyüş vesilesi ile 1 Mart 1329/ 14 Mart 1913’te kurulmuştur. Türk Ocakları bünyesinde çalışmalar gerçekleştiren bu gençler

cemiyetin aydınlarından da epey destek görmüştür. Hatta Yusuf Akçura ve Ahmet Ferit Tek desteğiyle divanyolundaki Türk Ocağı yerleri olarak belirlenmiştir.

Derneği kuruluş maksadı şu şekilde ifade edilmektedir. “*Milletim yaşamalıdır! Milletim sağlığın sağlamlığa bağlı olduğunu bilmelidir. Ben Türk’ü dinç, gürbüz, güçlü ve yavuz görmek isterim! Cılız, düşkün değil! Ayak atık, bilek çevik olmalı! Bizi hep bir yük eziyor, hep bir dert üzüyor; Türk’ün güçsüzlüğü! Milleti bu kadar ezip hırpalayan, memleketi kasıp kavuran, devleti yıkan bu bela Türk’ün güçsüzlüğüdür! Dilediğimiz, isteğimiz yine güçlü kuvvetli memleket görmektir! Yeniden güçlü, sağlam bir millet olmak! Evet bugün dileğimiz budur! Milletimiz yine milleti müsellaha halini almalıdır. Adımız Türk Gücü! Şiarımız Türk’ün gücü her şeye yeter. Maksudumuz, soyumuzu, huyumuzu düzelterek atıye tam manasıyla bir er yetiştirmek, muhtac-ı muavenet olanlara bilhassa hem-cinsimize yardım etmektir.*”

Türk gücü amacını açıklarken: “*Türk Gücü’nün maksadı, mukaddes maksadı, gençleri askere hazırlamak, milletimiz, yurdumuz uğruna pek metin bir müdafaa haline getirmektir. Bu ise idman ile, rahat zamanlarında idman ile olur. Günde elli kilometre yürüyemeyecek gençten vatan, millet ne iş bekleyebilir? Zevk ü sefa ve rahat meskenet devri geçti. Bunlardan artık yüz çevirmeliyiz. Milletin büyük mukaddes gayesi uğrunda her Türk genci, meşakkati, zahmeti, yorgunluğu kendisine vazife hatta safa bilmelidir.*” Diye açıklamışlardır. Görüldüğü üzere dönemin gençleri sadece zihnen değil bedenlen de kuvvetli olmanın gerekliliğine vurgu yapmışlardı. Her an hazır bir Türk genci görme arzusu o dönemden günümüze dahi

intikal etmiştir. Türk ırkının o günlerde kemiyet ve keyfiyetçe korkunç bir uçuruma doğru ilerlediğini tespit etmişler, memleketi her alanda düşmana karşı koruyacak gençler arayışına girmişlerdi.

Derneğin kuralları Türk'ün faydasına çalışmakla birlikte 15-20 yaş aralığındaki müteallim sınıftı. Derneğe giriş ücreti bir meci diye ve aylık beş kuruş olarak belirlenmişti. Derneğe gelen genç ana ve atasının izninin olduğuna dair belge getirecek, nüfus belgesi getirip derneğin hekimine muayene olacak gibi kuralları vardı. Bu kurallara uyanlar söz birliği ile derneğe kabul edilir, yemin ettirilir.

Yemin: “ Tanrımıza and içerek hakanımıza, bayrağımıza, nizamlarımıza, amirlerimize, ana ve babalarımıza sadık kalacağımıza söz veriyorum.”

Türklerin tarihteki eski gücünü kaybettiğini, bunun her alanda geri dönmesi için çalışmaları olan Türk Gücü, kültür, sanat, eğitim gibi her alanda faaliyet için çalışmışlardır. O dönemde “izcileri” taklit etmekle itham edilseler de özgün bir dernek olduğu, Türk'ün faydasına çalışmalar yaptıklarını söylemişlerdir. Hatta cevaplarında “milletim, zengin bir varlık sahibi, görmüş geçirmiş asil bir millettir. Türedi ve sonradan görme değildir. Milli Terbiye-i bedeniyede milli oyunlarımız da var. Ondan başka “yedisinden yetmişine kadar cenge girmek”, “eli tutan, milleti, yurdu uğrunda savaşmak da bizde!” demişlerdi.

Derneği yegâne amacı Türk milletini var etme felsefesi idi. 20 Mart 1913'te Türk Yurdu dergisinde yayımlanan uzun yazı bu derneğin beyannamesi sayılmaktadır. Gençler tarafından hazırlanan

bu beyannamenin ilk kısmında özellikle halkın kaldığı baskıdan, insanlık derdinden, Türk'ün eski gücünden bahsedilmişti. Günümüz terminolojisinde manifestoları bu şekildeydi. Tansel'in makalesinden beyannamenin ilk bölümünü aynen aktarırsak:

“Milleti bu kadar ezip hırpalayan, memleketi kasıp kavuran, devleti yıkan bu kara bela Türk'ün güçsüzlüğüdür. Biz gençlerde bu gün bir dilek, bir istek uyandı. Biz gençlere gökten bir kıyılcım indi. Bağrımızdaki ateşe çarptı: Eski Türk çerâğını yeniden yaktı. İşte, gözlerimizde o çerâğın ışığı parlıyor; göğsümüzde hep bir duygu çarpıyor: Dileğimiz, isteğimiz, yine güçlü, kuvvetli bir millet görmektir,, deniliyor. Bizi yükseltecek olan, bir Hadis'te de bildirildiği üzere vucûdce de kuvvetli olmaktır. Atalarımızın beden kuvveti dolayısıyla Firengistân'da, “Türk gibi kuvvetli !” sözünün dillere destan olduğu, kuvvetin öteden beri kazandığı ehemmiyeti gösterir. Savaşlarda yenilgiye uğradığımız o sıralarda, milletimizi kuvvetten düşüren şeylerin başında zevk ve sefahatin geldiği, nasıl bir gençliğin özlenildiği anlatılmıştır. O ülkeler fetheden asker millet, kuvvetini kaybedip al sırtından inmiş, kahvelere düşmüş, kendi döğdüğü altın kakmalı yatağanını bırakıp eline bilardo sopasını almış, “kahvede, zarda, oyunda şanını, unvanını, gücünü, koca erkekliğini,, Garb'e âid zevklerle, Firenk sefahatiyle değiştirmiştir. İçki ve nitokin, milletimizi yakıp yıkmış, ‘Tütünden eller sararmış, bet-beniz uçuk; içkiden öz sönük, göz donuk, eller titrek” ; Türk Gücü Derneği'nin istediği böyle gençler değil, elleri kılıçtan, ciridden, kürekten, yelkenden nasırlaşmış; yüzleri günden, güneşten, temiz havadan, keskin rüzgârdan kızarmış, benliğine güvenir, kartal

bakışlı delikanlılardır. Gücümüzü kaybetmemize, gençlerin hayâl gücünü artırıp bir hasta hâline gelmelerine yol açan sebeplerden biri de, edebiyatımızda yurdumuzla, Türklükle ilgili şeylerin ele alınmayışıdır; "içimizde mariz, miskin kalmasın! Murâdımıza ermek için gidilecek yol, eskiden gidilmiş, güdülmüş, sonra bırakılıp sapılmış, unutulmuş izlerdir. Yine o eski izleri bulup çıkaralım!" diye seslenmişlerdi.

Beyannamenin ikinci kısmında ise milli müdafaa için silahlanma için tevsik etmiş hatta özetle at binmeyi, kılıç kuşanmayı, cengi: Germenden, Nemçelü'den, Lehli'den öğrenecek değiliz, bizleri onlar taklit etmiştir diyerek de gözlerinin karalığını göstermişlerdir. Hatta *Prusyalılar'ın, Fransız, İngiliz ve Almanları'nın Yalın (Yan), Eclairer (Keşşâj), Boy Scouts (Keşşaf Çocuklar), Pfad Finder (İz Bulucu) derneklerinin* ne türlü çalışmaları olduğunu da açıklamışlardır. Bu beyanname Türk Yurdu dergisinde yayımlanması sonucu bu dernek başka gençlerin gelmesi için teşvik de yapılmış ancak bu yazıyı yazan gizli tutulmuştur.

Derneğin kurucularından Kuzucuoğlu Tahsin bir müsamerede yaptığı konuşmada *"...Türk'ün açık alnını yeniden yükseltecek, o yılmaz, keskin gözünü yine parlatacak, o geniş göğsünü yeniden kabartacak, Derneğin meydancısı, Ocağın bekçisi, Yurdun kurucusu, Turan'ın akıncısı olacak! Türk'ün odemir pençesi yine dünyayı kavrayacak, yine dünya o pençenin karşısında tir tir titreyecek. Bu Türk Gücü'nün maksadı!"* diye sözlerini tamamlamış hatta kadınlara da seslenerek kadınlar şubesinin açılması da istenmişti.

Bu dernek kurulduktan sonra, jimnastik gösterileri, piyesler, gezi vb pek çok aktivite gerçekleştirmişlerdi. Dünya Savaşı başladığında intikam şarkıları söyleyip, köylüye sıhhi yardımda bulunmuşlardı. 1916 Nisan'ında yürürlüğe konan yasalar çerçevesinde "Gençlik Dernekleri Teşkilatı" konferanslarına katılımları basına yansımış olmasına rağmen Türk Gücü bu teşkilattan bağımsız faaliyetler yürütmüştür. Bu derneğin müfettişi Von Hoff bu durumdan rahatsız olmuş, Maarif Nazırı'na Türk Gücü aleyhinde "kanuna aykırı" yazısı göndermiştir. "Ehli olmayan" kişilerin göreve devam etmesi söz konusu olursa İstanbul'dan kendi memleketlerine gönderilme durumunun gerçekleşeceği beyan edilmiştir.

Türk Gücü kurulduğu dönemde 29 şubeye sahip olduğu bilinmektedir. Kastamonu Vilayet gazetesinde *"Uğurlu, büyük bir dernek"* manşetiyle yerlerini aldılar. Kastamonu'ndaki Türk Gücü derneğinde nişan talimi, askeri talimler Mitrilyöz Cemal bey ile birlikte yapılmıştı. Erzurum, Adana, Konya, İzmir, Gelibolu, Ankara vb pek çok yerde faaliyet göstermiştir. *"...Artık Türk Ocağı'nı kökkömürü yakabilecek bir hale getirmeye mecburuz..."*

Öyle ki Türk aydınları bu derneği büyük ölçüde desteklemişlerdir. Örneğin Falih Rıfkı: *"Turancı gençliği şayan-ı takdir bir dirilik gösterdi, o kadar ki, bugün yanı başında başka bir derneğin daha kurulduğunu görüyoruz. (Türk Gücü) Cemiyeti güzel tutumunu yürütebildiği takdirde en büyük bir eksiğimizi telafi etmiş ve şu suretle faydalı bir iş için ıftıbarlı tacını kazanmış demektir."* Demiştir. Fuat Köprülü, Selahattin

Asım, Mustafa Nermi gibi dönemin önde gelenleri de bu dernekten övgüyle bahsetmiştir. Ethem Nejat ise bu teşkilata katılacak gençleri “fedai” olarak nitelendirmişti. Ziya Gökalp Hayat Yolu'nda, Yeni Atilla, Mehmet Emin Yurdakul Ona Ölüm isimli şiirlerini bu derneğe ithaf etmiştir.

Yüce Tanrı'm n'îçün beni İçli yarattın?

Yâhûd neden kaygısızlar İçine attım?

...

Cânân kim, O, bir gözlere görünmez peri.

Bir Ay'dır ki gönüllerde parlar izleri;

Gökyüzünde arar iken ben O dilberi.

Ona gökte değil, yerde: Turan'da buldum! (Gökalp)

Bil ki, benim damarımda kaynayan da irin değil;

Bir cehennem olmuş olsan seni kanla söndürürüm;

Her kim benim Türk ruhuma dokunursa: Ona ölüm! (Yurdakul)

Başlangıcında sivil hareket olarak ortaya çıkan Türk Gücü, ikinci cihan harbi vesilesiyle eylemleri kesintiye uğramıştır. Uygulamada yaşanan aksaklıklar sebebiyle ve uzun varlık sürdürememiştir. İttihat ve Terakki'nin Paramiliter Gençlik Kuruluşları arasına girme unvanını almıştır. Balkan harbinden sonra ortaya çıkan, dönemin aydınlarının takdirini kazanan Türk Gücü dönemin Türk gençlerinin memleket uğruna verdikleri mücadelenin bir örneği olarak tarihte yerini almıştır. Bugün Türkçülük her ne kadar “ırkçılık” gibi faziletsiz bir mantıkla

bir tutulmaya çalışılsa da o dönemin Türkçü gençleri aynı Milli Şehit Boğazlıyan Kaymakamı Mehmet Kemal Bey gibi memleket derdine düşüp “Fertler ölür, millet yaşar” demiş ve bu uğurda memleket için çalışmışlardır. Türk genci soylarının yüceliğinden aldığı kuvvetle Türklüğü yine şahlandıracak, bu ülküyü kor kor yüreklere dağıtacaktır.

KAYNAKÇA

Akcan Erol, İttihat ve Terakki Fırkası'nın Paramiliter Gençlik Kuruluşları, TTK, 2022

AkçuraYusuf, Üç Tarz-ı Siyaset, Ötüken Neşriyat, 2017

Akcan Erol, İkinci Dünya Savaşı Arasında Türkiye'de Gençlik Teşkilatı Oluşturmaya Dönük Bazı Tasavvur ve Teşebbüsler, Belleten, 2017, Cilt: 81 Sayı: 292, 1001 - 1030

Aurelius Marcus, Kendime Düşünceler, Türkiye İş Bankası Yayınları, 2022

Gökalp Ziya, Türklerde Ahlak

Hoffer Eric, Kesin İnançlılar, Olvida, 2019

McNeill William H. Dünya Tarihi

Saklı Ali Rıza, Türkiye Cumhuriyeti Ulus Devleti ve Milliyetçilik Anlayışının Uygunluğu Sorunu, Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi 13/1 (2011). 1-22

Smith Anthony, Etno-Sembolizm ve Milliyetçilik, Alfa, 2017

Tekin Talat, Orhon Kitabeleri, Bilge Kağan Yazıtı Doğu Yüzü

Tansel Fevziye Abdullah, Memleketimizde
Gençler için Kurulan İlk Dernekler,
Gazete ve Dergiler, Belleten, 1987, Cilt
51 - Sayı 199

Zobar Avyüzen Jale, Milliyetçiliğe
Antropolojiden Bakmak, 2023

TİMUR'UN ETKİLEYİCİ HAYATI

Arda GÜNHAN

Timur (1336-1405), tarihin gördüğü en büyük stratejistlerden ve devlet adamlarından biri olarak anılır. 9 Nisan 1336'da günümüz Özbekistan'ında bulunan Keş şehrinde dünyaya gelen Timur, genç yaşlardan itibaren olağanüstü bir zekâ ve askeri deha sergilemiştir. Türk-Moğol kökenli olan bu efsanevi lider, Cengiz Han'ın mirasını devralarak tarihe adını altın harflerle yazdırmıştır. O, yalnızca bir savaşçı değil, aynı zamanda büyük bir vizyon sahibi bir hükümdardı.

Timur, savaş sanatını ustalıkla kullanarak dünyanın dört bir yanına yayılan büyük bir imparatorluk kurmuştur. 1370 yılında Çağatay Hanlığının önemli bir kısmını ele geçirerek Semerkant'ı başkent yapmış ve burayı adeta bir bilim, kültür ve sanat merkezi haline getirmiştir. Doğunun en parlak zihinlerini etrafına toplayarak, medeniyetin zirvesine ulaşmasını sağlamıştır. O, sadece savaş meydanlarında değil, akıl oyunlarında da rakip tanımayan bir liderdi.

Hindistan'dan Anadolu'ya, İran'dan Rusya'ya kadar uzanan fetihleri, onun eşsiz askeri dehasının bir kanıtıdır. 1402 yılında Osmanlı Padişahı Yıldırım Bayezid ile yaptığı Ankara Savaşı'nda Osmanlı ordusunu adeta darmadağın etmiş, Yıldırım Bayezid'i esir alarak Osmanlı'nın güç dengelerini altüst etmiştir. Bu zafer, Timur'un savaş stratejileri konusundaki ustalığını ve rakiplerine karşı psikolojik üstünlüğünü göstermiştir.

Ancak Timur, yalnızca bir savaşçı değil, aynı zamanda bir kültür elçisiydi. Onun yönetiminde Semerkant, İslam dünyasının en ihtişamlı bilim ve sanat merkezlerinden biri

haline geldi. Onun yaptırdığı devasa medreseler, camiler ve saraylar, bugün bile mimari harikalar olarak ayakta durmaktadır. Timur, bilginleri ve sanatçıları destekleyerek bilim ve sanatta altın çağını yaşattı.

1405 yılında Çin seferine çıkarken hayatını kaybeden Timur, ardında eşi benzeri görülmemiş bir miras bıraktı. Onun liderliği, zekâsı ve vizyonu, tarihin en parlak dönemlerinden birini oluşturmuştur. Timur'un adı, asırlar boyunca deha, güç ve kudretin sembolü olarak anılmaya devam edecektir.

Eleştirmen Yorumları:

Edward Gibbon: "Timur'un zaferleri, onun askeri dehasını gözler önüne serse de, geride bıraktığı harabeler ve yıkım, onun gerçek mirasının tartışmalı olmasına neden olmuştur."

Jean-Paul Roux: "Timur, şüphesiz ki büyük bir lider ve stratejistti, ancak imparatorluğunun devamlılığını sağlayamaması, onun yönetim anlayışındaki eksiklikleri de gözler önüne seriyor."

Benedict Anderson: "Onun imparatorluğu, bir askeri makine olarak kusursuz işliyordu, fakat kültürel olarak çok fazla kalıcı bir sistem kuramamış olması, onun yönetim modelini eleştiren tarihçiler için önemli bir noktadır."

René Grousset: "Timur'un fetihleri, büyük bir zekânın ürünüydü, ancak onun yöntemi, çoğunlukla korkuya ve yıkıma dayalı olduğu için halkı tarafından sevilen bir hükümdar olduğu söylenemez."

1405 yılında Çin seferine çıkarken hayatını kaybeden Timur, ardında eşi benzeri görülmemiş bir miras bıraktı. Onun liderliği,

zekâsı ve vizyonu, tarihin en parlak dönemlerinden birini oluşturmuştur. Timur'un adı, asırlar boyunca deha, güç ve kudretin sembolü olarak anılmaya devam edecektir. Ancak, onun mirası sadece zaferler ve başarılarla değil, aynı zamanda fetihlerinin yol açtığı yıkımlarla da tartışılmaya devam etmektedir.

Timur'un savaş taktikleri, Orta Asya ve Hindistan'dan Osmanlılara kadar birçok düşmanın yenilmesini sağlayan temel unsurlardı. İşte Timur'un kullandığı en önemli savaş taktikleri:

1. Sahte Ricat (Geri Çekilme) Taktiği

Tutuklu geri çekilerek düşör Timur'un en ünlü taktiklerinden biridir. Ordu, savaş alanında tutulduğu sırada geri çekilerek düşmanın peşinden sürüklenir, daha sonra hazırlanarak bir pusuya düşürülerek imha edilirdi.

Örnek: 1402 ' de Ankara1402'de Ankara Savaşı'nda Osmanlı ordusunu bu taktikle yıprattı.

2. Kanatlardan Kuşatma (Hilal Taktiği)

Moğolların kullandığı bir stratejiyi geliştirerek ordusunu kanatlardan uygun şekilde organize ederdi. Merkez bir süre direnirken süvarileri düşman çemberini alarak imha ederdi.

3. Hafif Süvari Kullanımı ve Manevra Kabiliyeti

Timur'un ordusu, hızlı ve çevik süvarilerden oluşuyordu. Atlı okçularla düşmanı yıpratır, ardından ani saldırılarla düşmanın düzenini bozar ve paniğe neden olurdu.

4. Sahte Kaçış ve Ani Karşı Taarruz

Bazı savaşçıların savaşları ortada geri çekiliyormuş gibi gösteriliyor, düşmanın fırsat bulmak için geçtiğinde saklanan birlikler ve yedek kuvvetlerle ani bir saldırı düzenleniyor.

5. Lojistik ve İkmal Hattı Kontrolü

Timur, düşmanın lojistik hatlarını keserek açmış ve susuz bırakmayı taktığını sıklıkla kullanmıştır. Düşmanın savaşma stratejisi kolayca zafere kavuşturulur.

6. Şehir Kuşatmalarında Topyekûn Saldırı ve Yıkım

Kuşattığı şehirlerde ya uzun süreli yıpratma savaşlarıyla ya da ani büyük saldırılarla teslim olmalarını sağlardı. Direnen şehirleri ağır şekilde cezalandırır, halkını kılıçtan geçirirdi.

7. Düşmanı Bölme ve İç Çatışmaları Körüklenme

Rakip devletlerin arasındaki ayrılıkları gider, ihanet eden komutanları kendi safına çeker, düşman ordusunun işleyişinin gücündü.

Düzenleyen Timur'un savaş dehası ve bu taktikleri, onu dönemin en başarılı komutanlarından biri haline getirdi. Özellikle Ankara Savaşı'nda Osmanlı Sultanı Yıldırım Osmanlı Sultanı Yıldırım Bayezid'i bu taktiklerle mağlup etti.

“Ben, Timur'un dayanamayacağını
gördüm.

MUSTAFA KEMAL ATATÜRK

Bu söz, Atatürk'ün Timur'un ilkelerini onaylamadığını, özellikle Timur'un sert ve politikalarını benimsemediğini gösteriyor.

Atatürk, savaşçı bir lider olmasına rağmen, askeri zaferlerin yanında modernleşme, bilim, eğitim ve uygarlık inşasını da ön planda tutmuştur.

Timur ise fetihlerinde büyük askeri başarılar elde etmesine rağmen, geçirdikleri büyük yıkımlar gerçekleştirmiş ve yönetim anlayışıyla kalıcı bir devlet kuramamıştır. Atatürk, bu farkı vurgulayarak, kendisinin daha çok inşa eden ve ilerlemeyi sağlayan bir lider olarak hareket ettiğini ifade etmiştir.

TÜRK TARİHÇİLİĞİNE BİR BAKIŞ: OSMAN TURAN

Cansel KARAKAŞ

Giriş

Osman Turan, Türk tarihçiliğine ve siyaset dünyasına önemli katkılar sunmuş bir akademisyen ve düşünce adamıdır. Tam adı Osman Ferit Turan olup, 1914 yılında Bayburt'un Aydıntepe köyünde doğmuştur. Babası Hasan Ağa, I. Dünya Savaşı'nda şehit düşmüş, bunun üzerine ailesi Trabzon'un Çaykara ilçesine bağlı Soğanlı köyüne yerleşmiştir. Eğitim hayatına Çaykara'da ilkokulla başlayan Turan, ortaokulu Bayburt'ta, liseyi ise Trabzon ve Ankara'da tamamlamıştır. Yükseköğrenimini Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Tarih Bölümü'nde tamamlayan Turan, daha öğrencilik yıllarında ünlü tarihçi Mehmet Fuad Köprülü'nün dikkatini çekmiştir. 1940 yılında mezun olduktan sonra aynı fakültede doktora programına katılmış ve "On İki Hayvanlı Türk Takvimi" başlıklı çalışması ile doktora unvanını almıştır. Aynı yıl içerisinde Mehmet Fuad Köprülü'nün siyasete atılması ile fakültede Orta Çağ Türk-İslam Tarihi dersini vermekle görevlendirilmiştir. Akademik kariyerinde ilerleyerek, "Orta Zaman Türk Devletlerinde Türkçe Unvanlar" adlı çalışması ile doçent olmuştur.

Akademik ve Siyasi Hayatı

1944 yılında, Nihal Atsız'ı fakültedeki odasında ağırlaması nedeniyle Millî Eğitim Bakanlığı tarafından görevden uzaklaştırılmış, ancak Memduh Şevket Esendal ve Hasan Tahsin Banguoğlu'nun müdahaleleri sonucunda 30 Kasım 1944'te görevine iade edilmiştir. 1951 yılında profesör unvanını almıştır. Osman Turan Türk tarihine kattığı önemli çalışmalar ve bilgiler sebebi ile Türk

Tarih Kurumu'nun asli üyeliğine seçilmiştir.1954 yılı Osman Turan için bir dönüm noktası olmuştur hocası M. Fuad Köprülü'nün izinden giderek siyasete atılmıştır ve bir daha akademik görevine dönememiştir.

Siyasi hayatına Demokrat Parti'den (DP) Trabzon milletvekili olarak adım atan Turan siyasetin değişken havasına hiçbir zaman ayak uyduramamıştır. Akademik araştırmalarına siyasetle uğraştığı dönemde de devam etmiş ve Türk tarihine dair önemli çalışmalar yayınlamıştır. 1955 yılında Ankara Türk Ocağı başkanlığına getirilmiş, 1959 yılında ise Türk Ocakları Genel Başkanlığı'na seçilmiştir. Ancak, 27 Mayıs 1960 askeri darbesiyle bu görevinden uzaklaştırılmıştır. 1966 yılında yapılan kurultayda tekrar Türk Ocakları Genel Başkanı olmuş ve 1973 yılına kadar bu görevi sürdürmüştür. Bu süreçte, Türk Yurdu dergisinde önemli akademik ve fikir yazıları kaleme almıştır. Örneğin Haziran 1959 Türk Yurdu dergisinde *Türkiye'nin Manevi Durumuna Bir Bakış* makalesini dergide yayımlamıştır. Bunun gibi daha birçok yazısı Belleten gibi ilmi dergilerde yayınlanmıştır. 1974 yılında Türk Tarih Kurumu Osman Turan'ı asli üyelikten çıkarmıştır. Bu durum onu derinden etkilemiştir.

1964 yılında Adalet Partisi'ne katılan Osman Turan, aynı yıl yapılan kongrede partinin teşkilattan sorumlu genel başkan yardımcılığına getirilmiştir. 1965 genel seçimlerinde Trabzon milletvekili olarak tekrar TBMM'ye girmiştir. Ancak, parti politikalarına uyum sağlayamayarak 1967 yılında Adalet Partisi'nden ihraç edilmiştir. İhraç edilmesinin sebebi inandığı doğruları çekinmeden dile getirmesi, yanlış bulduğu

politikaları çekinmeden eleştirmesi sebep olmuştur. Bu olayın ardından emekli olmuştur ve akademik çalışmalarına yönelmiş, özellikle Selçuklu tarihi üzerine yoğunlaşmıştır.

Son Yılları ve Vefatı

Emeklilik döneminde İstanbul'a yerleşen Osman Turan, bu süreçte "Selçuklu İktisat Tarihi" adlı eserini yazmaya başlamış, ancak bu çalışmasını tamamlayamadan 17 Ocak 1978 tarihinde geçirdiği beyin kanaması sonucu vefat etmiştir. Türk tarihçiliğine önemli katkılar sunan Turan, özellikle Anadolu Türk tarihine dair karanlıkta kalan bilgileri aydınlatmasıyla bilinmektedir.64 yıllık ömründe Türk Tarih için önemli eserler geride bırakmıştır. Türk milliyetçiliği ve millî beraberlik kavramlarını eserlerinde vurgulamış, tarih yazımında millî bir perspektif benimsemiştir. Tabiri caizse, ilmi eserleri ile ve fikirleriyle Türk milliyetçiliğinin manevi savunma kalesi olmuştur. Ruhu şad, mekanı cennet olsun.

Eserleri

Osman Turan, Türk tarihi, milliyetçilik ve Selçuklu tarihi üzerine birçok önemli eser kaleme almıştır. Bunlar arasında şunlar yer almaktadır:

• *Selçuklular Tarihi ve Türk-İslam Medeniyeti* (Turan, 1958).

• *Türk Cihan Hakimiyeti Mefkûresi Tarihi* (Turan, 1969).

• *Doğu Anadolu Türk Devletleri Tarihi* (Turan, 1970).

• *Türkiye Selçukluları Hakkında Resmî Vesikalar* (Turan, 1952).

- *Selçuklular ve İslamiyet* (Turan, 1971).
- *On İki Hayvanlı Türk Takvimi* (Turan, 1941).
- *Orta Zaman Türk Devletlerinde Türkçe Unvanlar* (Turan, 1951).
- *Müsâmeretü'l-Ahbâr* (Tercüme, Turan, 1954).
- *Tarihi Kronolojinin Esasları* (Turan, 1955).
- *İstanbul'un Fethinden Önce Yazılmış Tarihi Takvimler* (Turan, 1957).
- *Türkiye'de Manevi Buhran: Din ve Laiklik* (Turan, 1972).
- *Kızıl Tehlike* (Eygi, Safa ve Turan, 1973).
- *Türkiye'de Komünizmin Kaynakları* (Turan, 1965).
- *Türkiye'de Siyasi Buhranın Kaynakları* (Turan, 1968).
- *Türkler Anadolu'da* (Turan, 1974).
- *Tarih Akışı İçinde Din ve Medeniyet* (Turan, 1976).

Sonuç

Osman Turan, Türk tarih yazıcılığında millî ve akademik perspektifi birleştiren önemli bir isim olarak öne çıkmaktadır. Hem akademik hem de siyasi alanda etkin rol oynamış, özellikle Selçuklu tarihi üzerine yaptığı araştırmalarla Türk tarihçiliğine büyük katkılar sağlamıştır. Eserleri, Türk tarihinin farklı yönlerine ışık tutmuş ve tarih bilimine kalıcı izler bırakmıştır. Yaşamı boyunca millî şuurun ve tarih bilincinin gelişmesi için çaba

göstermiş, geride önemli bir miras bırakmıştır.

Kaynakça

- Esental, M. Ş. (1944). *Hatıralar ve Siyasi Notlar*. Ankara: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- Köprülü, M. F. (1940). *Türk Tarihinin Ana Hatları*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Köprülü, M.F.(1999). *Edebiyat Araştırmaları*. 3.Baskı. Ankara: TTK Yayınları.
- Türk Tarih Kurumu. (1978). *Osman Turan ve Türk Tarihçiliği Üzerine Notlar*. Ankara: TTK Yayınları.
- Turan, O. (1941). *On İki Hayvanlı Türk Takvimi*. Ankara: Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Yayınları.
- Turan, O. (1951). *Orta Zaman Türk Devletlerinde Türkçe Unvanlar*. Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları.
- Turan, O. (1952). *Türkiye Selçukluları Hakkında Resmî Vesikalar*. İstanbul: İÜ Edebiyat Fakültesi Yayınları.
- Turan, O. (1955). *Tarihi Kronolojinin Esasları*. Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları.
- Turan, O. (1957). *İstanbul'un Fethinden Önce Yazılmış Tarihi Takvimler*. Ankara: TTK Yayınları.
- Turan, O. (1958). *Selçuklular Tarihi ve Türk-İslam Medeniyeti*. İstanbul: İÜ Yayınları.
- Turan, O. (1965). *Türkiye'de Komünizmin Kaynakları*. İstanbul: Ötüken Neşriyat.
- Turan, O. (1966). *Türk Ocakları ve Milliyetçilik Üzerine Makaleler*. Ankara: Türk Yurdu Yayınları.

- Turan, O. (1967). *Selçuklu Devletleri ve Türk Tarihi Üzerine Notlar*. Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları.
- Turan, O. (1968). *Türkiye'de Siyasi Buhranın Kaynakları*. İstanbul: Ötüken Neşriyat.
- Turan, O. (1969). *Türk Cihan Hakimiyeti Mefkûresi Tarihi*. İstanbul: Ötüken Neşriyat.
- Turan, O. (1970). *Doğu Anadolu Türk Devletleri Tarihi*. İstanbul: Ötüken Neşriyat.
- Turan, O. (1971). *Selçuklular ve İslamiyet*. Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları.
- Turan, O. (1972). *Türkiye'de Manevi Buhran: Din ve Laiklik*. İstanbul: Ötüken Neşriyat.
- Turan, O., Eygi, M. Ş., & Safa, P. (1973). *Kızıl Tehlike*. İstanbul: Ötüken Neşriyat.
- Turan, O. (1973). *Türk Yurdu ve Milliyetçilik Üzerine Yazılar*. Ankara: Türk Yurdu Yayınları.
- Turan, O. (1974). *Türkler Anadolu'da*. İstanbul: Ötüken Neşriyat.
- Turan, O. (1976). *Tarih Akışı İçinde Din ve Medeniyet*. İstanbul: Ötüken Neşriyat.

CUMHURİYETİN İLK YILLARINDA TÜRK OCAKLARI'NIN FAALİYETLERİNE DAİR KISA BİR DEĞERLENDİRME (1923- 1931)

Hatice Türkan ŞAHİN

GİRİŞ

Resmiyette 12 Mart 1912 tarihinde kurulmuş olsa da fiilen kuruluş faaliyetlerinin çok daha öncesine dayanan Türk Ocağı, müesseselerin en yüce, en tanınmış ve en uzun süreli olanıdır. Tanzimat Dönemi'ndeki Türk aydınlarından bazıları (Yusuf Akçura, Mehmet Emin Yurdakul, Mehmet Ali Tevfik, Eczacı Fuat Sabit, Hamdullah Suphi), “dünyanın çok değişik ve geniş bölgelerine yerleşmiş, değişik isimler altında birçok devlet kurmuş bütün Türklerin tarih ve dilce birliği ve bütünlüğü” görüşünü bildirerek, “Türk milletinin sadece Osmanlılardan oluşmadığı, Osmanlı Türklerinin onun ancak bir parçası” olduğu gerçeğini benimsetmeye çaba sarf ettiler. Bu aydınlar, 1908 yılından sonra siyasi baskının ortadan kalkması neticesinde hızla teşkilatlanmaya başladılar. Türk Ocağı kuruluş kronolojisine göre, “Türk Derneği” ve “Türk Yurdu” adlı ve aynı görüşleri benimseyen milliyetçi derneklerin üçüncüsü durumundadır.

Türk Ocaklarının Faaliyetlerine Dair Tarihi Süreç

Milliyetçilik akımına zihnen sahip olan genç nesiller birbirini takip etmişlerdir. Aynı süre zarfında birbirini takip eden savaşlar da bu neslin çoğunluğunun yok olmasına neden olmuştur. Bu büyük zorluklara rağmen, İstiklal Harbi sonrası milli bir devlet kurmayı başarmışlardır. Osmanlı Devleti'nin hâlâ ayakta bulunduğu dönemlerde Türk Ocakları, sadece Türk olmayanlara değil, Türk olup İslamcılık fikri akımını benimseyen ve hâlâ milliyet şuuruna erişmemiş aydınlar karşı da mücadele vermek durumunda kalmıştır. Bu durumun yanı sıra işgal kuvvetleri de

direnmenin ana kaynağı olarak benimsedikleri Türk Ocaklarını 9 Mart 1920 tarihinde Genel Merkez binasını basarak dağıtmışlardır. Birçok evraka el koyup kitaplığı dağıtarak kapısını mühürlemişler ve çalışmalarını tamamıyla durdurmuşlardır.

Bu sebepler dolayısıyla genel başkan Hamdullah Suphi, Mustafa Kemal Paşa'ya çektiği bir telgrafla durumu bildirmiş ve ne yapılması gerektiğini sormuştur. Mustafa Kemal Paşa verdiği cevapta, "durumun yabancı elçilikler nezdinde protesto edilmesi, ayrıca protesto mitingleri tertiplenmesi" tavsiyesinde bulunmuştur.

Türk Ocakları, Mustafa Kemal Paşa'nın tavsiyelerine uymayı ihmal etmemiş, Osmanlı Meclis-i Mebusanı için yapılan seçimlerde, meclise Hamdullah Suphi ve Ahmed Ferid'i sokmayı başarmıştı. Ancak işgalci kuvvetlerin kısa süre zarfında Meclis-i Mebusan'ı kapatması üzerine, İstanbul'daki Ocak üyeleri de Anadolu'ya geçerek Milli Mücadele'ye katılmışlardır. Ankara'da yeni kurulmuş olan 1. TBMM'ye mebus olarak girmeyi başaran Hamdullah Suphi, ilk hükümetin Maarif Vekili olur.

23 Nisan 1923'te resmen açılarak Anafartalar Caddesi ile Denizciler Caddesi arasındaki Yahudi Mahallesi'nde bulunan Şengül Hamamı'nın yanındaki eski bir okul binasında çalışmaya koyuldu.

Cumhuriyet'in ilan edildiği yıl yayımlanan ve milliyetçilik faaliyetlerinin esaslarını açıkladığı bir eserinde Ziya Gökalp, "Türkçülük hareketinin siyasi bir parti değil, ilmi, felsefi ve estetik bir okul olduğunu" belirttiikten sonra, "siyasi tercihlerinin demokrasi olduğunu, bu sebeple oligarşiye ve dinin devlet işlerine karışmasına karşı

olduklarını" açıklar. Milliyetçilik artık teorik zamanını kapatmış, uygulama zamanı başlamıştır. 1923-1930 yılları arasında milli devlet

Kurmak için gösterilen büyük gayret ve çabalar, dönemin yüzyıllardan beri kök salmış Orta Çağ zihniyetinin hâlâ direniş gösterdiğini ortaya koymaktadır. En son örnek olarak karşımıza 23 Aralık 1930 tarihli Menemen'deki Kubilay Olayı çıkmaktadır. Artık hedefe birlik ve beraberlik içinde yürüme zorunluluğunu anlayan Mustafa Kemal Paşa, fiili olarak yurdun her köşesine ulaşmayı, düşünce ve yenilikleri anlatmayı gerekli görmüş, Halk Evleri de bu düşünceden doğmuştur. Bu düşüncesini hayata geçirebilecek sağlam kadroyu ise Türk Ocaklarında görmüştür.

Üç ay kadar sonra çıkan bir haberde, "Türk Ocaklarının kapanacağı, CHP'ye bağlanacakları, tarihi fonksiyonlarını tamamladıkları, Hamdullah Suphi'nin de bu görüşte olduğu, yapılacak kurultayda kapanma kararı alınacağı" ifade edilmiştir. Ayrıca, "milli bünye ve vazifeleri bakımından hiçbir rolü kalmamış" olan bu kuruluşun "hizmet ve mesai tarzları değiştirilerek başka bir yapıya dönüştürülmesi gerektiği" belirtilmiştir.

Nihayet Atatürk, 24 Mart 1931 günü Türk Ocakları Genel Merkezi İlim ve Sanat Kolu üyelerinden Ruşen Eşref'e kararını açıklamış ve ertesi gün basında yer alan beyanatında Türk Ocaklarının kapatıldığını duyurmuştur. Bu süreç, yalnızca kurumsal bir değişim değil, aynı zamanda dönemin siyasi ve toplumsal dinamiklerinin bir sonucu olarak değerlendirilebilir. Türk Ocakları'nın yerini Halk Evleri olarak, kültürel ve eğitim

faaliyetlerinin daha geniş bir çerçevede yürütülmesi amaçlanmıştır.

Türk Ocaklarının Faaliyetleri: Eğitim, Kültür, Spor ve Diğer Faaliyetler

Türk Ocaklarının faaliyetleri, insan hayatında ihtiyaç duyulan gereksinimler doğrultusunda şekillenmiştir. Bu ihtiyaçlar arasında eğitim faaliyetleri önemli bir yer tutmaktadır.

Ankara Türk Ocağı'nda Almanca, Fransızca, İngilizce, Rusça ve müzik dersleri verilmiştir. Bu derslere yaklaşık 330 kız ve erkek öğrenci katılmıştır. Türk Ocağı'nda geceleri Fransızca dersleri düzenlendiği gibi, ayrıca ocağın ziraat encümeni, köylüleri merkezi bir yerde toplayarak teorik ve uygulamalı ziraat dersleri vermiş ve ziraat aletlerinin kullanımını öğretmiştir.

Türk Ocağı, Batı'ya yönelik kültürel faaliyetlere büyük önem vermiştir. Tiyatro, müzecilik, güzel sanatlar, resim, heykel, tarih, dil ve toplum sağlığı alanlarında çalışmalar yürütmüştür. Ayrıca ayakta tedavi hizmetleri sunan dispanserler kurmuşlardır. Bunun yanında, Türklüğü her alanda yükseltmeyi amaçlayan Türk Ocakları, Türk milletini aydınlatmak için konferanslar, dersler, kurslar, okullar, matbaalar, yayıncılık faaliyetleri, kütüphaneler, spor etkinlikleri, sergiler, radyo ve sinema gibi çeşitli telkin araçlarından faydalanmıştır.

Cumhuriyet döneminde yapılan bu faaliyetlere ilişkin olarak Hamdullah Suphi, Ankara Türk Ocağı'nda 1928 yılında yaptığı bir konuşmada Türk Ocaklarının faaliyetlerinin amacını şöyle ifade etmiştir: "Bu toprakta bütün cemiyetlerin vazifesi,

hükümetin her sahada açtığı mücadeleye kendi imkânları nispetinde yardım etmektir".

Türk Ocağı'nın önemli faaliyetlerinden biri de düzenli olarak gerçekleştirilen konferanslardır. Kuruluşundan itibaren sürekli konferanslar düzenlenmiş olup, bu konferanslar başta Ankara, İstanbul ve Trabzon olmak üzere çeşitli şehirlerde verilmiştir. Bunlardan bazıları şunlardır:

- 7 Kasım 1924 Cuma günü, Köprülüzade Fuad Bey tarafından "Milli Tarih Hakkında Tetkikat" konulu konferans verilmiştir.
- 14 Kasım 1924 Cuma günü, Paris'ten İstanbul'a gelen ve Ankara Türk Ocağı tarafından davet edilen Paris Sorbonne Darülfünunu'nda Türk Tarihi Müderrisi Sadri Maksudi Bey, "Türk Tarihinin Umumi Telakkileri" konulu bir konferans vermiştir.
- 17 Kasım 1924 Pazartesi akşamı, Sadri Maksudi Bey "Türk Tarihinde Halk, Kahraman ve Hanedan Rolü" konulu ikinci konferansını vermiştir.
- 19 Ekim 1925 Cuma günü İstanbul Türk Ocağı'nda, İstanbul Mebusu Akçuraoglu Yusuf Bey tarafından "Her Şeyden Biraz" konulu bir konferans verilmiştir.
- Trabzon Türk Ocağı'nda, Trabzon'un ilk kadın konferansçısı Süreyya Hulusi Hanım tarafından "Türk Kadınının Türk İhtimaiyatındaki Mevkii ve Vazifelerini Tetkik" konulu bir konferans verilmiştir. Türk Ocakları, halkın ihtiyaçları doğrultusunda modern ve millî duyguları güçlendirecek konserler ve etkinlikler de düzenlemiştir. 1926 yılında Cumhurbaşkanlığı Orkestrası her hafta cuma günleri alafranga, ince saz takımı ise her hafta perşembe günleri alaturka

konserler vermiştir. Türk Ocağı'nın yürüttüğü bir diğer önemli faaliyet müsamere (tiyatro gösterisi) olmuştur. 1926 yılında Ankara Türk Ocağı'nda Millî Sahne tarafından "Ceza Kanunu" temsili sahnelenmiş, ayrıca müzik ve tıp alanlarında çeşitli müsamereler düzenlenmiştir. Bartın Türk Ocağı'nda iki müsamere sahnelenmiş ve Reşat Nuri'nin üç perdelik "Bir Gece Faciası" adlı piyesi oynanmıştır. Benzer şekilde, İstanbul ve Ankara başta olmak üzere Adana, Antalya, Fatsa, Karaman, Kırşehir, Mersin, Ordu, Polatlı ve Rize gibi Cumhuriyet'in ilk yıllarındaki birçok şehirde Türk Ocakları tarafından müsamere faaliyetleri yürütülmüştür.

Böylece Türk Ocakları, modernleşme sürecinde ve millî kimliğin gelişiminde önemli bir rol üstlenmiş; geniş kapsamlı etkinliklerle halkın bilinçlendirilmesini ve millî değerlerin yayılmasını sağlayarak Türk toplumunun sosyal ve kültürel yapısına kalıcı bir miras bırakmıştır.

Türk Ocaklarının Spor Şubeleri ve Faaliyetleri

Türk Ocaklarının spor alanında yaptığı faaliyetler, Türkiye Cumhuriyeti'nde sporun gelişimine katkı sağlamıştır. Hem geleneksel hem de modern spor dallarında etkinlikler düzenlenmiş, halkın ihtiyaçları doğrultusunda çeşitli organizasyonlar gerçekleştirilmiştir.

1926 yılında Bursa Türk Ocağı, "Bursa Türk Ocağı Spor Derneği Töresi" adlı bir nizamname oluşturmuştur. Ocak bünyesinde izcilik, voleybol ve futbol gibi spor faaliyetleri düzenlenmiş; 1927'de 30 kişilik izcilik şubesi, 14 kişilik futbol takımı ve 35 kişilik voleybol takımı kurulmuştur. Mehmet Tarhan

idaresinde faaliyet gösteren Bayburt Türk Ocağı, 1931 yılında 20 kişilik bir spor teşkilatı kurmuş ve gençleri çeşitli spor dallarına yönlendirmiştir. 1927 yılında Milas Türk Ocağı'nda da çeşitli spor etkinlikleri düzenlenmiştir.

Manisa Türk Ocağı, 1926 yılının Haziran ayında sporcular günü düzenlemiş; programda futbol maçı, sürat koşuları ve çeşitli jimnastik gösterileri yer almıştır. 1925 yılında Ödemiş Türk Ocağı'nda gençler jimnastik ve atletizm faaliyetlerine katılmıştır. 1929 yılında Ödemiş Türk Ocağı adına, Altınova ve Küçük Menderes kulüpleri arasında bir turnuva düzenlenmiş ve kazanan Altınova olmuştur.

1925 yılında Bergama Türk Ocağı'nı ziyaret eden milletvekillerinden Mustafa Necati ve Osmanzade Hamdi Beyler, Bergama Türk Ocağı'nın spor teşkilatını başarılı bulduklarını ifade etmişlerdir. Afyonkarahisar Türk Ocağı şubesinde de spor encümeni oluşturulmuştur. 1926'da İstanbul Türk Ocağı, gençler için Florya'da çadır kurarak Batılı tarzda spor çalışmalarına başlamıştır.

Rize Türk Ocağı, futbolun yanı sıra 1926'da kendi imkânlarıyla bir tenis kortu inşa etmiş ve boks sporunu tanıtmıştır. Samsun Türk Ocağı, 1925 yılı Mayıs ayında Ordu ve Giresun gençlerini bir araya getirerek halkı kaynaştırmak amacıyla Giresun'da bir futbol maçı düzenlemiştir. Bolu, İnebolu, Ereğli ve Diyarbakır gibi birçok şehirde de Türk Ocakları spor faaliyetleri yürütmüştür.

Türk Ocakları ayrıca sosyal yardımlaşma faaliyetlerinde de bulunmuştur. Türk kültürüne ve halka hizmet amacıyla kütüphaneler açılmış, köylere doktor gönderilmiş ve ihtiyaç sahibi çocuklara elbise,

ayakkabı, okul malzemeleri ve kitaplar temin edilmiştir. 25 Ekim 1926'da İstanbul Türk Ocağı'nda Ziya Gökalp'i anma programları düzenlenmiştir.

Sonuç olarak, Türk Ocakları Cumhuriyet'in kuruluş yıllarında millî kimliğin inşası, sporun yaygınlaştırılması ve sosyal yardımlaşmanın teşvik edilmesi gibi birçok alanda önemli roller üstlenmiştir.

SONUÇ

Böylece Cumhuriyet'in ilk yıllarında Türk Ocaklarının faaliyetlerinin, resmi kuruluş tarihinden çok öncesine dayandığını ve 1923-1931 yılları arasında gerek kendi imkânlarıyla gerekse yeni kurulan devletin desteğiyle halkın ihtiyaçlarına yönelik birçok faydalı çalışmaya imza attığını görmekteyiz. Çağın getirdiği sorunlar, savaşlar ve zorluklar karşısında dinamik kalmayı ve azimle yol katettiğini öğrendiğimiz Türk Ocakları, Mustafa Kemal Paşa'nın da güvenini kazanarak halkı millî şuura inandırmayı, işgalci kuvvetler karşısında direnmeyi ve Millî Mücadele'ye aktif olarak katılmayı başarmıştır.

Ocakların kuruluşunda Celal Nuri'nin yazılarıyla harekete geçen Tıbbiyeli öğrenciler ve bazı aydınlar, siyasi bir amaç gütmekten bu yolda ilerlemişlerdir. Yurdun dört bir yanında teşkilatlanarak eğitimden kültüre, spordan müzeciliğe, tiyatrodan sosyalleşmeye kadar pek çok alanda faaliyet gösteren Türk Ocakları, Cumhuriyet'in ilk yıllarında modern ve ilerlemeci bir bilincin oluşmasına katkı sağlamıştır. Bu çabalar, sadece geçmişin bir parçası olarak kalmamış, aynı zamanda günümüzde de millî kimlik ve kültürel miras açısından değerlendirilebilecek önemli bir miras bırakmıştır.

KAYNAKÇA

Akyüz Kenan, Türk Ocakları, *Belleten dergisi*, 1986, Cilt 196, Sayfa 201-228.

Başaran Sinan, Cumhuriyet Döneminde Rize Türk Ocakları (1924-1931), 2017, *Karadeniz Sosyal Bilimler Dergisi*, Cilt 2, Sayfa 63-82.

Şahin Murat, *Türk Ocaklarının Eğitim ve Kültür Faaliyetleri (1912 – 1931)*, Ankara 2009, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Basılmamış Yüksek Lisans Tezi.

Namal Yücel ve TURAN Ümit, Türk Ocaklarının 1926 Yılı Çalışmaları Üzerine Bir Değerlendirme, Mart 2020, *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, Cilt 13, Sayı 69.

Ölçekci Harun, CUMHURİYETİN İLK YILLARINDA TÜRK OCAĞI'NIN ANKARA'DAKİ FAALİYETLERİ VE KAPATILMASI MESELESİ, Aralık 2020, *Uluslararası Sosyal Bilimler Akademi Dergisi*, Yıl 2, Sayı 4, Sayfa 664-690.

İSMAİL GASPIRALI'DAN ÖĞÜTLER

Alper Tunga AKŞİT

Ümmîlikten bir türlü kurtulamayan milliyetçiliğimiz ve TÜRK DÜNYASININ BÜYÜK ÖĞRETMENİ ve ENTELEKTÜELİ İSMAİL BEY GASPIRALI Biyografileri özelinde TÜRK milliyetçilerinin tamamlanmayı bekleyen görev ve sorumlulukları:

Artık çoktan kaf dağının ardında kalmış çocukluğumun en canlı anılarından biri rahmetli babaannemin, rahmetli amcamın PTT aracılığıyla Almanya'dan gönderdiği harçlığın ihbar makbuzunu getiren postacının makbuzu teslim aldığına dair yanındaki deftere imza atmasını istemesi üzerine boynunu büküp büyük bir mahcubiyetle “okur yazarlığım yok, parmak bassam olmaz mı?” deyişi, postacının ceketinin cebinde taşıdığı ıstampayı çıkarıp babaannemin parmağını önce ıstampaya ardından da “Makbuz teslim tesellüm defteri”nin ilgili yerine bastırmasıdır.

Bu kısacık sahne, aslında içinde koskoca bir ulusun (Anadolu insanının) 20. Yüzyıl içindeki serencamının neredeyse tamamını barındıran gizli bir hazine gibidir.

“Tarihte İnsanın Rolü” diye bir kitap yazılacak olsaydı bu kitabın çok önemli bir kısmı biz TÜRKLERİN arasından çıkmış asker, komutan, devlet adamı, şair, sanatçı, düşünür ve bilim insanlarına ayrılmak zorunda kalırdı kuşkusuz. İnsanlık tarihinde biz TÜRKLER kadar etkili ve belirleyici olmuş bir başka ulus da bulmak olası değildir.

Kutlu budunumuzun 20. ve 21. yüzyıllardaki konumunu ve var oluşunu belirleyen birkaç büyük isimden biri -belki de en önemlisi- İSMAİL GASPIRALI'dır.

19. Yüzyılın tam ortasında 20 Mart 1851'de KIRIM'da dünyaya gelen İSMAİL GASPIRALI, yaşamı, eylemleri ve düşünceleriyle TÜRK DÜNYASINI ayağa

kaldıran, diriltten ve adeta yeniden bir “Ergenekon’dan çıkış” a yol açan Börteçine rolü oynamıştır.

Onun Kırım Hanlığı’nın tarihi başkenti Bahçesaray’da kurduğu matbaasında bastığı kitaplar, Tercüman gazetesi, Alem-i Nisvan (Kadınlar Dünyası), Alem-i Sıbyan (Çocuklar Dünyası) gibi dergiler ve Doğu Türkistan’dan Balkanlara, Sibiryaya içlerinden Nil kıyılarına kadar dağıtmayı başardığı risaleler olmasaydı bu gün ortak bir dil ve tarih bilincine sahip bir TÜRK DÜNYASINDAN söz edebilmemiz mümkün olmayacaktı.

O, “Rusya Müslümanları” adıyla yazdığı kitabıyla 19. Yüzyılın sonunda ilk kez bir TÜRK DÜNYASININ varlığını ortaya koymuş, ortaya koymakla da kalmamış 20. Yüzyılın başında Bolşevik devrimine yol açacak koşullarda tüm muhalif Rus ve Türk aydınları arasında bu kavramın kabul edilmesini sağlamış çok büyük bir entelektüel ve devrimcidir.

Onun, “Dilde, Fikirde, İşte Birlik” ser levhasıyla bastığı TERCÜMAN Gazetesi aracılığıyla “Kaşgar’daki bir tüccarla Bahçesaray’daki bir çoban”ın aynı anda anlayıp anlaşılabilecekleri ortak bir dil, ortak bir TÜRKÇE yazı dili yaratma çabası, çok kısa bir sürede tüm TÜRK DÜNYASI aydınlarının özlerine bir ortak ülkü olarak düşerek tutuşmuş, bu günlerde 100. Yılı kutladığımız 1926 BAKÜ TÜRKOLJİ KURULTAYI’nın toplanma nedenlerinden ve hedeflerinden biri haline gelmiştir. Onun, gazetesinde ve kitaplarında Arapça ve Farsça terkiplerden arındırılmış arı duru bir TÜRKÇE kullanma çabası, BÜYÜK ATATÜRK ve TÜRKİYE CUMHURİYETİ’ne dil devrimi için esin kaynağı olmuştur.

Kazan Tatarlarının liderlerinden dokuma fabrikatörü İsfendiyar Akçurin’in kızı ve büyük TÜRKÇÜ Yusuf Akçura’nın halası Zühre Akçurin’le evlenmesinin ardından Zühre hanımın olağanüstü destekleri ve çabalarıyla

yine ilk örneğini Bahçesaray’da açtığı “Usûl-i Cedit Mektepleri”nin (Yeni yöntem okulları) çok kısa bir zamanda TÜRK DÜNYASININ tamamına yayılan bir aydınlanma ocağı haline gelmesi yine cumhuriyetimizin ve BÜYÜK ATATÜRK’ün eğitim öğretim hamlesinin esin kaynağı olmuştur.

Yine, İsmail Bey ve Zühre hanımın evliliklerinin en değerli meyvesi olan kızları Şefika Gaspıralı’nın yönetiminde çıkarılan “Alem-i Nisvan” (Kadınlar Dünyası) adlı dergide yayınlanan yazılar ve makalelerde savunulan düşünceler, Türk Medeni Kanunu’nun hazırlanması ve kabulü sürecinde en önemli esin kaynağı olmuştur.

İsmail Bey Gaspıralı hiç kuşkusuz tüm TÜRK DÜNYASININ en önemli entelektüellerinden biri hatta birincisidir. Ancak bu önemine rağmen ne yazık ki hakkı olan ilgi ve değeri gördüğü söylenemez.

Örneğin başlangıcından itibaren entelektüel bir hareket olan TÜRKÇÜLÜK ve entelektüel bir mabet olarak inşa edilmiş bir kurum olan TÜRK OCAKLARI, İSMAİL BEY GASPIRALI ve onun entelektüel mirası üzerinde yeterince duramamış, cumhuriyetimizin yüz yıldır yetiştirdiği onlarca “TÜRKÇÜ” aydın ve akademisyenlerimiz elle tutulur, hatalardan ve eksiklerden arındırılmış bir İSMAİL GASPIRALI biyografisi ortaya çıkarmayı bile becerememişlerdir.

1960’lardan başlayarak çerçeve entelektüel bir ideoloji olmaktan çıkarılıp siyasallaştırılan TÜRKÇÜLÜK en büyük darbeyi bu dönemde entelektüel alanın boşaltılması suretiyle entelektüel çaba ve üretimin kısırlaşması ve TÜRK milliyetçiliğinin ümmileşmesi şeklinde almıştır.

Okumaz yazmaz milliyetçi aydınlarımız ve akademisyenlerimizin İSMAİL BEY GASPIRALI’ya dair tüm kavrayış ve değerlendirmeleri ortalama bir ansiklopedi maddesi ve “dilde, fikirde işte birlik”

sloganının mucidi olarak bilmek ve anmaktan öteye geçememiştir maalesef. Bu gün elimizde yazılmış hepi topu iki İsmail Gaspıralı biyografisi vardır:

Bunlardan ilki Cafer Seydahmet Kırimer'in 1934'te yazarak yayınlattığı "Gaspıralı İsmail Bey" adlı kitabı, ikincisi ise merhum Prof. Dr. Nadir Devlet'in tamamen Kırimer'in kitabını esas alarak bu kitaba bazı eklemeler yapmak suretiyle ortaya çıkardığı "İsmail Gaspıralı" adlı eseridir.

Bu iki kitap da maalesef kronoloji ve kurgu hatalarıyla dolu okuyucunun sorması muhtemel sorulara yanıt veremeyen, ciddi birer biyografi olmaktan çok uzak eserlerdir.

İsmail Gaspıralı çapındaki ve derinliğindeki bir entelektüelin çok daha ciddi bir ilgiyi ve özeni hak ettiği ise açıktır.

Gaspıralı üzerine yaptırılan doktora tezleri ve yazılan akademik makalelerin neredeyse tamamının birbirlerinin hatalarını ve eksiklerini aynen tekrar etmiş olmaları ayıbı ise akademyamız için utanç verici bir durum sayılmalıdır.

Başta TÜRK OCAKLARI olmak üzere kendilerini Türkçülük ve Türk milliyetçiliğiyle ilintilendiren tüm kişi, kurum ve kuruluşların önünde geçtiğimiz yüzyılda yerine getirilmesi ihmal edilmiş ve acilen ve mutlaka tamamlanması gereken bir görev durmaktadır:

- Bir İSMAİL GASPIRALI ARAŞTIRMALARI ENSTİTÜSÜ'nün kurulması ve bu enstitü üzerinden İsmail Gaspıralı'nın entelektüel mirasının eksiksiz bir biçimde yeniden gün yüzüne çıkarılması.

Örneğin; İsmail Gaspıralı'nın Kırım Bahçesaray'da kurduğu matbaasında bastığı kitap, gazete, dergi ve risalelerin eksiksiz birer koleksiyonuna sahip Rus Devlet Arşivleriyle işbirliği yapılarak bu koleksiyonların ortak TÜRK alfabesiyle yeniden basılması bir

zorunluluktur.

Örneğin; İndiana Üniversitesi Avrasya Çalışmaları merkezi profesörlerinden Edward J. Lazzerini'nin İsmail Gaspıralı ile ilgili doktora ve post doktora çalışmalarının Türkçeye çevrilerek bastırılması bir başka zorunluluktur.

Örneğin; "Usûl-i Cedit Mektepleri"nin TÜRK DÜNYASININ uyanışında oynadıkları rol ve kazandıkları yaygınlık yeniden ve ciddiyetle ele alınmalı bu konuyla ilgili doktora çalışmaları yaptırılmalı ve ciddi bir yayın etkinliği içine girilmelidir.

Örneğin; İletişim Fakültelerimizin dikkati İsmail Gaspıralı ve matbaası üzerine çekilmeli, 19. yüzyılın kıt iletişim koşullarında İskenderiye ile Buhara'yı Selanik'le Kaşgar'ı, Kalküta ile Bakü'yü ve hepsiyle birden Bahçesaray'ı bir iletişim içine sokmayı başarmış bir büyük devrimcinin anısı ve mirası önünde genç TÜRK nesillerinin saygı durumunda bulunmaları sağlanmalıdır. Tüm bunları yapabilmek için en büyük zorunluluğumuz ise TÜRKÇÜLÜĞÜ yeniden olmazsa olmaz entelektüel çerçeve ideolojimiz haline getirmek ve TÜRKÇÜLERİ ümmîlikten kurtarıp yeniden okur yazar insanlar haline dönüştürmektir.

TANRI bu çaba içindeki insanları ve emeklerini kutsasın, yollarını açık kılsın...

ETKİNLİKLER:

SALI KONFERANSLARIMIZ

KAYSERİ TÜRK OCAĞI KONFERANSI

MÜZİK RAMAZAN ŞEHİTİ

Serneyzen ve Udi Dr. Hakkı Tekin
ESÜ İlahiyat Fakültesi

Salı 03.03.2026 20.30

Kayseri Türk Ocağı / 27 Mayıs / Millet Cad. Kat: 4

KAYSERİ TÜRK OCAĞI KONFERANSI

TÜRK ERGİNERÖV BAYRAMI

Prof. Dr. Mustafa ARGUNŞAH - Fazıl Ahmet BAHADIR

Salı 24.03.2026 20.00

Kayseri Türk Ocağı / 27 Mayıs / Millet Cad. Kat: 4

KAYSERİ TÜRK OCAĞI KONFERANSI

ARABİSTAN İRAN SAVAŞININ ULUS HÜLGİSEL VE KÜMESEL SONUÇLARI

Prof. Dr. Güner ÖZKAN - Prof. Dr. Mahmut ÖCAL

Salı 31.03.2026 20.00

Kayseri Türk Ocağı / 27 Mayıs / Millet Cad. Kat: 4

